

תחליפי כסף של המועצה המקומית נתניה

אפי סחייק, מאוספו של אברהם בירנבוים

כאספנים וצמאי ידע בתחום, שמחים אנו תמיד לגלות פריטים רשמיים, חדשים ולא נודעים, שהונפקו בארץ ישראל ושימשו את הישוב היהודי טרם הקמת המדינה. שמחתי כאשר ניתנה לי הזדמנות נדירה לראות פריטים שכאלה, שנרכשו על ידי מר אברהם בירנבוים, שאף לו היתה זו הפתעה לגלותם – תחליפי כסף של מועצת העיר נתניה משנת 1939.

תחליפי הכסף הרשמיים, שבעה במספר שהגיעו לידיעתנו, אשר היו בחלקם "פקודת תשלום" ועוד מיני שוברים לתרופות ושוק ירקות (ראה תמונות) ויתכן והיו עוד, הונפקו בשנות ה-30 של המאה ה-20. בתשובה לפנייתו של מר בירנבוים ענתה מנהלת ארכיון העיר תשובה מפורטת, אשר תכליתה חשפה טפח נוסף לגבי השימוש בתחליפי כסף בישוב היהודי דאז.

תחליפי הכסף, שהונפקו בשנות ה-30 במושבה נתניה, שמשו למספר מקרים:

- כשלמועצה לא היה כסף לשלם שכר או עבור שירותים, קיבלו העובדים שוברים, שניתן היה לרכוש בעזרתם בחנויות מסוימות בנתניה, והחנויות התקזזו עם הגזברות או המתינו עד שירווח לעיריה. העובדים במקרים אלו התקוממו, היות ואז השווי בפועל היה פחות מאשר צוין על השובר.
- כשמחלקת הרווחה היתה מעוניינת לסייע בידי משפחה, ולהיות בטוחה שהכסף הופנה למטרה שלשמה ניתן. במקרים אלו ניתנו השוברים לפי היעוד הנדרש: תרופות בקופת חולים, סחורה במכולת, ירקות בחנות ירקות ועוד.
- שוק ירקות – במקרה זה שימשו השוברים כקבלות עבור סכומים שהלכו לתרומות למטרות מסוימות, כאחוזים מהמכירה.

תיאור תחליפי הכסף:

ארבעת השוברים הגדולים הנושאים את הכיתוב "פקודת תשלום" הינם בגודל 127x89 מ"מ (התמונות מוקטנות ב-70%), על נייר עבה המכיל סימן מים בצורת קווים מפותלים בהירים.

השוברים בערך 100 מא"י זהים אך האחד בצבע צהוב חרדל והשני בכתום, השובר בערך 250 מא"י הינו בצבע לבן והשובר בערך 500 מא"י הינו בצבע כחול בהיר. ההדפסה הינה בשחור. כל השוברים נושאים מספר סידורי ואת התאריך "טבת תרצ"ט" בפינה ימנית תחתונה. השוברים בערכים 250 ו-500 מא"י חתומים בשתי חתימות של אנשי מועצת העיר.

שני השוברים הקטנים הנושאים את הכיתוב "טוב לקבל רפואות" הינם בגודל 76x47 מ"מ (התמונות מוקטנות ב-50%), על נייר דק עם פרפורציית תלישה בשוליים הימניים (נתלשו כנראה מתוך חבילה). השובר בערך 5 מיל הינו בצבע חום והשובר בערך 10 מיל הינו בצבע ירוק. ההדפסה הינה בשחור. כל השוברים נושאים מספר סידורי ומקום לחתימה (כנראה נחתמו במעמד מסירתם).

השובר הקטן הנושא את הכיתוב שוק הירקות הינו בגודל 60x62 מ"מ, על נייר עבה עם פרפורציית תלישה בשוליים השמאליים, העליונים והתחתונים (נתלשו כנראה מתוך גיליון שלם והפריט המצ"ב הינו מהצד הימני של הגיליון). השובר בערך 10 מיל ובצבע כחול. ההדפסה הינה בשחור. השובר נושא מספר סידורי.